

ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณา
ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ) กับ ข้อเสนอของคณะกรรมการ สภาปฏิรูปแห่งชาติ

บททั่วไป

ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน

หมวด ๑ พระมหากษัตริย์

หมวด ๒ ประชาชน

บททั่วไป

ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ)
กับข้อเสนอของคณะกรรมการสภาพัฒนาการศกัปรฐพแห่งชาติ

บททั่วไป

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ)	ข้อเสนอของคณะกรรมการ สภาพัฒนาการศกัปรฐพแห่งชาติ
บททั่วไป	บททั่วไป
มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้	มาตรา ๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น
มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	มาตรา ๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น
มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม	มาตรา ๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น
มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	มาตรา ๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๕ ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน</p>	<p>มาตรา ๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้</p>	<p>มาตรา ๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๗ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำหรือการวินิจฉัยกรณีใดตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ก็ได้ แต่สำหรับศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุด ให้กระทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด</p>	<p>มาตรา ๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน

หมวด ๑ พระมหากษัตริย์

ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ)
กับข้อเสนอของคณะกรรมการสภาพัฒนาการศกฐาปฏิรูปแห่งชาต

ภาค ๑

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ)	ข้อเสนอของคณะกรรมการ สภาพัฒนาการศกฐาปฏิรูปแห่งชาต
<p style="text-align: center;">ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน ----- หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ -----</p>	<p style="text-align: center;">ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน ----- หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ -----</p>
<p>มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้</p>	<p>มาตรา ๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก</p>	<p>มาตรา ๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย</p>	<p>มาตรา ๑๐ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิการ สถาปณีสถาปัตยกรรมแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนารัฐธรรมนูญและพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์</p>	<p>มาตรา ๑๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>มาตรา ๑๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย</p> <p>ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง</p> <p>ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง</p>	<p>มาตรา ๑๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือ</p>	<p>มาตรา ๑๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใด ๆ</p>	
<p>มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้</p> <p>“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”</p>	<p>มาตรา ๑๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๖ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง</p>	<p>มาตรา ๑๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย</p>	<p>มาตรา ๑๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๑๘ เมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ</p>	<p>มาตรา ๑๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์</p> <p>ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อุทธรณ์สภาทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง</p>	<p>มาตรา ๑๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน</p> <p>ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน</p> <p>ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน</p>	<p>มาตรา ๒๐ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้</p> <p style="padding-left: 40px;">“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”</p> <p>ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา</p>	<p>มาตรา ๒๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเทียบราชอาณาจักรด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗</p> <p>การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบราชอาณาจักรด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายเทียบราชอาณาจักรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบราชอาณาจักรเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้</p> <p>ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง</p>	<p>มาตรา ๒๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปณีสถาปัตยกรรมแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายแต่ยกราบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ</p> <p>ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตาม มาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ</p> <p>ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่งหรือให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง</p>	<p>มาตรา ๒๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๒๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จ</p>	<p>มาตรา ๒๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>ราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์</p> <p>ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน</p> <p>ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ</p>	
<p>มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๔ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม แล้วแต่กรณี</p>	<p>มาตรา ๒๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน

หมวด ๒ ประชาชน

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">หมวด ๒ ประชาชน ----- ส่วนที่ ๑ ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของพลเมือง -----</p>	<p style="text-align: center;">หมวด ๒ ประชาชน ----- ส่วนที่ ๑ ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของพลเมือง -----</p>
<p>มาตรา ๒๖ ประชาชนชาวไทยย่อมมีฐานะเป็นพลเมือง</p> <p>พลเมืองต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพ ของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย ตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียร และ พึ่งตนเอง</p> <p>พลเมืองต้องไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างคนในชาติหรือศาสนา หรือไม่ยั่วยุให้เกิดการเลือกปฏิบัติ การเป็นปฏิปักษ์ หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน</p> <p>รัฐมีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้พลเมืองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีค่านิยมประชาธิปไตย ตลอดจนจัดให้มีการศึกษาอบรมในทุกระดับ ทุก ประเภท และทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามมาตรานี้</p>	<p>มาตรา ๒๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปณีสถาปัตยกรรมแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๒๗ พลเมืองมีหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(๒) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด</p> <p>(๓) เสียภาษีอากรโดยสุจริต</p> <p>(๔) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>(๕) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ รับการศึกษาอบรม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พัทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งสงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูประบบสาธารณสุข</p> <p>แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำ มาตรา ๒๗ (๕) ดังนี้</p> <p>มาตรา ๒๗ พลเมืองมีหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(๒) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด</p> <p>(๓) เสียภาษีอากรโดยสุจริต</p> <p>(๔) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>(๕) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ ช่วยเหลือในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ รับการศึกษาอบรม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พัทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้ง สงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม <u>รวมทั้ง ดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว</u></p> <p>คณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง</p> <p>มาตรา ๒๗ พลเมืองมีหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๓) เสียภาษีอากรโดยสุจริต ตามความสามารถและเป็นธรรม</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๒๘ พลเมืองซึ่งเข้าไปทำหน้าที่ในสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ สมัชชาพลเมืององค์กรตรวจสอบภาคประชาชน และองค์กรอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้เพื่อให้บุคคลทำหน้าที่พลเมือง ย่อมปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีเกียรติอย่างเข้มแข็ง โดยปราศจากอคติและด้วยความเสียสละ และให้ได้รับค่าใช้จ่ายบางประการที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๒๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">ตอนที่ ๑ บททั่วไป</p> <p style="text-align: center;">-----</p>	<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">ตอนที่ ๑ บททั่วไป</p> <p style="text-align: center;">-----</p>
<p>มาตรา ๒๙ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรง ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง</p> <p style="padding-left: 40px;">การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>มาตรา ๒๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๓๐ สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ ก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล แต่การดำเนินการดังกล่าว ให้รัฐดำเนินการเพิ่มขึ้นตามความสามารถทางการคลังของรัฐ</p>	<p>มาตรา ๓๐ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๓๑ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือให้ ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้ มิได้</p> <p>ในกรณีที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้พบเห็นการกระทำ ดังกล่าวย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดได้ ในการนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ สั่งให้เลิกการกระทำดังกล่าวและสั่งการอื่นได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>มาตรา ๓๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด และย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</p> <p>บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ได้โดยตรง ในกรณีที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้ สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ แต่หากเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองสิทธิหรือเสรีภาพให้เป็นไปตามที่</p>	<p>มาตรา ๓๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปณีสถาปัตยกรรมแห่งชาติ</p>
<p>กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มี การตรากฎหมายดังกล่าว บุคคลก็ย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลได้โดยตรง</p> <p>การตรากฎหมายเพื่อกำหนดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามวรรคสาม จะกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิหรือเสรีภาพ หรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควรตามหลักความได้สัดส่วน มิได้</p> <p>รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และช่วยเหลือให้การใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นไปอย่างเหมาะสม</p>	
<p>มาตรา ๓๓ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น มิได้</p> <p>กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย</p> <p>บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม</p>	<p>มาตรา ๓๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">ตอนที่ ๒ สิทธิมนุษยชน -----</p>	<p style="text-align: center;">ตอนที่ ๒ สิทธิมนุษยชน -----</p>
<p>มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน</p> <p>ชายและหญิงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน</p> <p>การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้</p> <p>มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม</p>	<p>มาตรา ๓๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม</p>	<p>มาตรา ๓๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย</p> <p>การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม</p> <p>การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๓๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๓๗ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้</p> <p>ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด มิได้</p> <p>บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกบังคับให้ให้ถ้อยคำซึ่งอาจทำให้ตนเองต้องรับผิดทางอาญา</p>	<p>มาตรา ๓๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๓๘ สิทธิของบุคคลในการสมรสและในครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะหรือในกรณีที่เป็นบุคคลสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนตามที่กฎหมายบัญญัติ การแสวงประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลโดยผ่านระบบต่างๆ จะกระทำมิได้เฉพาะเพียงเท่าที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๓๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน และย่อมได้รับความคุ้มครองในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข</p> <p>การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น เคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๓๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำ ด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำ มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p>	<p>มาตรา ๔๐ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สถาบันกษัตริย์แห่งประเทศไทย</p>
<p>มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น</p>	<p>มาตรา ๔๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นของตนโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน</p>	<p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>มาตรา ๔๒ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นของตนโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างคนในชาติหรือศาสนา หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน”</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๔๓ สิทธิในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะด้วย ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น โดยในกฎหมายนั้นต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้สอยสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งต้องมีการชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนนั้น และในการกำหนดค่าทดแทนต้องคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มาสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนและส่วนที่เหลือจากการถูกเวนคืน ในกรณีที่มีได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๔๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง เท่าเทียมกัน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย</p>	<p>มาตรา ๔๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>(๒) สิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม</p> <p>(๓) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งนั่งพิจารณาคดีโดยคณะ และการคัดค้านหรือทำสำเนาคำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งอันเป็นการชี้ขาดคดี</p> <p>(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย และพยานในคดี ไม่ว่าจะ มีเชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ หรือสถานะใด ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่ เหมาะสม</p> <p>(๕) ในคดีอาญา ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและ ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ การได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลักเว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมาย บัญญัติ และรับทราบเหตุผลประกอบการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ</p> <p>(๖) ได้รับการเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้</p>	

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๔๕ บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยจะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเพียงใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่รัฐจัดให้</p>	<p>มาตรา ๔๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">ตอนที่ ๓ สิทธิพลเมือง -----</p>	<p style="text-align: center;">ตอนที่ ๓ สิทธิพลเมือง -----</p>
<p>มาตรา ๔๖ ครอบครัวย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือจากรัฐให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปึกแผ่นและเป็นสุข และมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>มารดาย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษและได้รับสวัสดิการตามควรจากรัฐ และนายจ้าง ก่อนและหลังการให้กำเนิดบุตร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>เด็กและเยาวชนย่อมมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ใดๆ ที่เป็นภัยต่อจิตใจหรือสุขภาพหรือขัดขวางพัฒนาการตามปกติของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง</p> <p>เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว</p> <p>การจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะและความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น</p>	<p>มาตรา ๔๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>เด็ก เยาวชน สตรี บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
<p>มาตรา ๔๗ พลเมืองย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์</p> <p>การถอนสัญชาติไทยจากบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด จะกระทำมิได้ สัญชาติไทยจะสิ้นสุดลงได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และจะขัดต่อเจตจำนงของพลเมืองนั้นได้ต่อเมื่อไม่ทำให้พลเมืองนั้นเป็นบุคคลไร้สัญชาติ</p> <p>การเนรเทศผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้</p>	<p>มาตรา ๔๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๔๘ เสรีภาพของสื่อมวลชนในการประกอบวิชาชีพตามจริยธรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้าน รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p> <p>การสั่งปิดกิจการสื่อมวลชนเพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง</p> <p>“เสรีภาพของสื่อมวลชนในการประกอบวิชาชีพตามจริยธรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้าน</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>การห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน</p> <p>การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในสื่อมวลชน จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม และจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสาม</p> <p>เจ้าของกิจการสื่อมวลชนต้องเป็นพลเมือง และพลเมืองไม่อาจเป็นเจ้าของกิจการสื่อมวลชนหรือผู้ถือหุ้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หลายกิจการ ในลักษณะที่อาจมีผลเป็นการครอบงำหรือผูกขาดการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นต่อสังคม หรือมีผลเป็นการขัดขวางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชน มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ที่จะทำให้สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นในกิจการดังกล่าว</p> <p>รัฐจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเพื่ออุดหนุนกิจการสื่อมวลชน</p>	<p>รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมได้รับความคุ้มครอง”</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๔๘ วรรคสาม</p> <p>“การห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิของเด็กและเยาวชน สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>ของเอกชน มิได้ การซื้อโฆษณาหรือบริการอื่นจากสื่อมวลชนโดยรัฐ จะกระทำได้อีกแต่เฉพาะ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อการนั้น</p>	
<p>มาตรา ๔๙ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งประกอบกิจการสื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐหรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพ</p> <p>ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง</p> <p>การกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งวิชาชีพ</p> <p>ให้มีกฎหมายว่าด้วยองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งประกอบด้วยบุคคลในวิชาชีพสื่อมวลชนและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งผู้แทนองค์การเอกชนและผู้บริโภค เพื่อปกป้องเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชนตามมาตรา ๔๘ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมของผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพตามมาตรา ๔๘ และคุ้มครองสวัสดิการของบุคคลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>มาตรา ๔๙ ควรกำหนดให้สื่อมวลชน “ต้องแสดงสถานะความเป็นกลางในการเผยแพร่ข้อมูล” ในทุกกรณีที่มีการเสนอหรือแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน</p> <p>เนื่องจากปัจจุบันสื่อมวลชนทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนบางสื่อจะเสนอข่าวเพียงด้านเดียว ส่งผลให้ประชาชนบริโภคข่าวสารเพียงด้านเดียว</p> <p>คณะกรรมการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>มาตรา ๔๙ วรรคท้าย</p> <p>“ให้มีกฎหมายจัดตั้งองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งประกอบด้วยบุคคลในวิชาชีพผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อมวลชน นักวิชาการ ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนผู้ใช้และบริโภคสื่อ เพื่อคุ้มครองสวัสดิการของบุคคลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ปกป้องเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชนตามมาตรา ๔๘ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และพิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมของผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพตามมาตรา ๔๙ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้นั้นที่จะฟ้องคดีต่อศาล”</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การวิเคราะห์หรือวิจารณ์คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งของศาล และการเผยแพร่ การวิเคราะห์หรือวิจารณ์ดังกล่าวที่ได้กระทำโดยสุจริตตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p>	<p>หลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การสั่งห้าม ปิดกั้น หรือแทรกแซงเพื่อลิดรอนสิทธิเสรีภาพ จะทำได้</p> <p>การวิเคราะห์วิจารณ์คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งของศาล และการเผยแพร่ การวิเคราะห์วิจารณ์ดังกล่าว ทั้งนี้โดยสุจริตตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p>
<p>มาตรา ๕๒ พลเมืองย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น</p> <p>รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาอบรมและส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนเพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาทางเลือก และการศึกษาประเภทอื่นที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ และปัญญา</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>มาตรา ๕๒ คณะกรรมการเห็นว่า ควรดำเนินการให้กับพลเมืองได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับปริญญาตรีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ รวมทั้งควรจัดระบบการเรียนสองภาษาให้กับพลเมืองทุกคน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้วย</p> <p>คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์</p> <p>มาตรา ๕๒ พลเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและได้ประโยชน์จากการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น <u>ความถนัด ความถนัดและศักยภาพของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายรวมถึงสิทธิในการเป็นผู้จัดการศึกษา</u> ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p><u>ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิที่สมควรและได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากรัฐอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น</u></p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
	<p>รัฐมีหน้าที่ต้องจัดตั้งหรือส่งเสริมให้มีและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา อบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเขตชนภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อให้ประชาชน พลเมืองได้เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาทางเลือก และการศึกษาประเภทอื่น ๆ ที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีค่านิยม มีทัศน ทัศน์ที่ดี และปรัชญาสอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม</p>
<p>มาตรา ๕๓ พลเมืองย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมในที่สาธารณะและเพียงพอที่จำเป็น เพื่อ ประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ความปลอดภัยด้านการสาธารณสุข หรือการคุ้มครองสิทธิหรือ เสรีภาพของบุคคลอื่น</p>	<p>มาตรา ๕๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๕๔ พลเมืองย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การภาคเอกชน องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐย่อมมีเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มกัน แต่ต้องไม่กระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความ ต่อเนื่องในการให้บริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย</p>	<p>มาตรา ๕๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดในทางเศรษฐกิจ</p>	
<p>มาตรา ๕๕ พลเมืองย่อมมีสิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของพลเมือง และเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>มาตรา ๕๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๕๖ พลเมืองย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ อาชีพ หรือวิชาชีพ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดเกินความจำเป็น การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน</p> <p>การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัย</p>	<p>มาตรา ๕๖ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือเป็นกรณีฉุกเฉินที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อประโยชน์ ในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิด</p>	
<p>มาตรา ๕๗ พลเมืองย่อมมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม มีหลักประกันความปลอดภัย อาชีวอนามัย สวัสดิภาพ และสวัสดิการในการทำงาน ที่เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งมี หลักประกันในการดำรงชีวิตทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๕๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๕๘ พลเมืองย่อมมีสิทธิในด้านสาธารณสุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี</p> <p>(๒) รับประทานอาหารที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับ สิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>(๓) ได้รับข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้องและทันสมัยจากรัฐ</p> <p>พลเมืองซึ่งได้รับความเสียหายจากการรับบริการสาธารณสุขและผู้ให้บริการ สาธารณสุขซึ่งได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ย่อมได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๕๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๕๙ พลเมืองย่อมมีสิทธิเข้าถึงและได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐที่จัดให้อย่างต่อเนื่อง ทัวถึง และเท่าเทียมกัน โดยต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ</p>	<p>มาตรา ๕๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๖๐ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ให้มืองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ ให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยไม่กระทำการ อันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเสนอทางแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้และทักษะที่จำเป็นด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การดังกล่าวด้วย</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา ๖๐ วรรคสอง ควรแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “ให้มืองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ ให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกำหนดแผนหลักแห่งชาติด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้สิทธิของผู้บริโภคได้รับความคุ้มครอง รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเสนอแนวทางแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้และทักษะที่จำเป็นด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพออย่างเป็นอิสระขององค์การดังกล่าวด้วย”</p>
<p>มาตรา ๖๑ พลเมืองย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ในความครอบครองของรัฐ เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๖๑ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๖๒ พลเมืองย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตน รวมทั้งได้รับแจ้งผลการพิจารณาในเวลาอันรวดเร็ว</p> <p>พลเมืองย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว</p> <p>การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และแผนอื่น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการตรากฎหมายหรือการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการเพื่อนำความคิดเห็นนั้นไปประกอบการพิจารณา โดยให้คำนึงถึงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่ทางวัฒนธรรมด้วย</p>	<p>มาตรา ๖๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๖๓ ชุมชนย่อมมีสิทธิปกป้อง พื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ท้องถิ่น และของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน</p> <p>พลเมืองย่อมมีสิทธิร่วมกับชุมชนหรือร่วมกับรัฐในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนพัฒนาด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน</p>	<p>มาตรา ๖๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๖๔ สิทธิของพลเมืองที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นธรรม และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดีและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p> <p>การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนโดยบุคคลซึ่งมิได้มีส่วนได้เสีย และในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกันด้วย ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว</p> <p>สิทธิของพลเมืองและชุมชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามมาตรานี้ที่จะฟ้องรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p>	<p>มาตรา ๖๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิ สภาพัฒนาการแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางการเมือง -----</p>	<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางการเมือง -----</p>
<p>มาตรา ๖๕ พลเมืองย่อมมีสิทธิรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการหรือกิจกรรมบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ หรือการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p style="padding-left: 40px;">หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง</p> <p style="padding-left: 40px;">วิธีดำเนินการเพื่อให้พลเมืองได้ใช้สิทธิตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๖๕ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
<p>มาตรา ๖๖ พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนย่อมมีสิทธิร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามภาค ๑ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และภาค ๒ หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ต่อรัฐสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p style="padding-left: 40px;">หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายมีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของพลเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p style="padding-left: 40px;">ในการพิจารณาร่างกฎหมายตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้</p>	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>มาตรา ๖๖ ควรแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้</p> <p style="padding-left: 40px;">“ร่างกฎหมายตามภาค ๑ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และภาค ๒ หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง ตามรัฐธรรมนูญนี้ ต่อรัฐสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p style="padding-left: 40px;">องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายมีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของพลเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>ผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย</p>	<p>ในการพิจารณาร่างกฎหมายตามวรรคหนึ่ง สมาชิกผู้แทนราษฎรต้องพิจารณารับหลักการในวาระแรกภายในสามเดือนนับแต่วันที่ประธานรัฐสภาได้รับร่างกฎหมาย หากพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ามีการรับหลักการแล้ว และในการพิจารณาตามขั้นตอนต่าง ๆ ของรัฐสภา ให้แต่ละสภากำหนดระยะเวลาในการพิจารณาไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา</p> <p><i>ในทศวรรษที่สิบสามที่ร่างกฎหมายฉบับนี้</i> สมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และคณะกรรมการวิสามัญ<u>พิเศษ</u>ของแต่ละสภาและคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภาซึ่งพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย”</p>
<p>มาตรา ๖๗ พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยการออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่มีประกาศพระบรมราชโองการให้มีการออกเสียงประชามติเนื่องจากเป็นเรื่องที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของชาติหรือประชาชน หรือในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ</p> <p>การออกเสียงประชามติตามวรรคหนึ่งอาจจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น</p> <p>การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียง</p>	<p>มาตรา ๖๗ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปณีสถาปัตยกรรมแห่งชาติ</p>
<p>ประชามติ และการจัดให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้</p>	
<p>มาตรา ๖๘ พลเมืองย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>มาตรา ๖๘ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ -----</p>	<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ -----</p>
<p>มาตรา ๖๙ หน่วยงานของรัฐ องค์การภาคเอกชน องค์การเอกชน หรือองค์กรใดที่ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวต่อสาธารณะเพื่อให้พลเมืองได้ติดตามและตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นข้อมูลที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เปิดเผย</p>	<p>มาตรา ๖๙ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>
	<p><u>คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง</u></p> <p>มาตรา ๗๐ รัฐต้องเปิดโอกาสให้พลเมืองสามารถแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตั้งข้อสังเกต วิพากษ์หรือวิจารณ์การกำหนดนโยบาย การดำเนินนโยบายทางการเมือง หรือการบริหารราชการแผ่นดินด้วยกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ประชาพิจารณ์ หรือการลงประชามติ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสารมวลชนสาธารณะ เพื่อการมีส่วนร่วม และสร้างกระบวนการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยและเผยแพร่ประเด็นข้อคิดเห็น หรือข้อทักท้วงต่อสาธารณชนอย่างเปิดเผย</p>

<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p>ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
	<p>คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง</p> <p>มาตรา ๗๑ รัฐต้องส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมของสังคม ชุมชน ท้องถิ่นเพื่อเอื้อต่อการศึกษา และการเรียนรู้ทางการเมือง โดยปรับกระบวนการทัศนการเรียนรู้ ระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ทางการเมือง โดยนำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ทางการเมือง และจัดให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายการเรียนรู้ทางการเมืองสู่พื้นที่ในทุกระดับอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองที่พึงประสงค์ โดยเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง ภายใต้วัฒนธรรมการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึกสาธารณะ ในการใช้เป็นกลไกการป้องกันการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันการดำเนินการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองโดยไม่ชอบธรรม และการชักจูงให้หลงผิดในการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง</p>
<p>มาตรา ๗๐ เพื่อประโยชน์แห่งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบพลเมืองย่อมมีสิทธิร้องขอข้อมูลรวมทั้งติดตามและตรวจสอบ ในเรื่องดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(๑) การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ</p> <p>(๒) การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>มาตรา ๗๒ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>
<p>(๓) การรับบริจาคและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ</p> <p>(๔) การใช้จ่ายเงินของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยร้องขอให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ที่ควบคุม กำกับ หรือรับจดทะเบียนหรือจดทะเบียนนิติบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ดำเนินการ</p> <p>การเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ ถ้าข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>พลเมืองและสื่อมวลชนซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือต่อสาธารณะ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครองผู้ซึ่งใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งโดยไม่สุจริต ย่อมต้องมีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
<p>มาตรา ๗๑ เพื่อส่งเสริมให้พลเมืองในแต่ละจังหวัดมีส่วนร่วมโดยตรงในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐภายในเขตจังหวัดของตน รวมทั้งส่งเสริมให้พลเมืองยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตให้มีสภาพตรวจสอบภาคพลเมืองในแต่ละจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกินห้าสิบคนซึ่งต้องมีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้น และมีที่มาจากผู้แทนสมาชิกพลเมืองจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ ผู้แทนองค์กรเอกชนจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ และสมาชิกส่วนที่เหลือมาจากพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p>	<p>มาตรา ๗๓ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการได้มาซึ่งสมาชิก การตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และจริยธรรม วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิก วิธีดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หน่วยธุรการของสภาตรวจสอบภาคพลเมือง และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>สภาตรวจสอบภาคพลเมืองมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตจังหวัดของตนในการตรวจสอบการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัดนั้น โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม</p> <p>(๒) การกระทำของผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัดนั้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>(๓) การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ</p> <p>(๔) การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน</p> <p>(๕) การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือการละเมิดจริยธรรม</p>	

<p style="text-align: center;">ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอของคณะกรรมการ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา ๗๒ พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น หรือตัดสิทธิทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งอื่นตามมาตรา ๒๕๓ โดยอย่างน้อยต้องกำหนดให้คำร้องขอต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจนด้วย</p> <p>หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา ๗๔ ไม่ได้เสนอความเห็นหรือข้อสังเกตเป็นอย่างอื่น</p>